

BIBLIOTECA PÚBLICA

Llum - Nova

Quinzenari independent.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Plasseta, 1.
MITJORN GRAN.—SANT CRISTÓFOL.

SUBSCRIPCIÓ

A Espanya, cada trimestre 0'30. — A fora, cada trimestre 0'60 ptas.

NÚM. SOLT 5 cèntims

A tots els obrers

Com es un tema d'actualitat per estar en vaga una gran part dels obrers de Catalunya vui umplir aquestes quartilles amb quatre mots sobre les *vagues*, i no les anomen *huelgas* encara que molts usin tal paraula, per ésser aquella mes castiga en nostre idioma.

Avui en dia s'empleen *les vagues*, com a medi per les reivindicacions obreres, les quals sense ésser acte de verdadera violència moltes vegades s'hi transformen tinguent conseqüències terribles.

Quant els mestres, directors, patrons, capataços o capitalistes, quisvua que tengui obrers a baix la seva direcció fan una acció desagradable als ulls d'aquests, son amenaçats amb una *vaga* o aqueste se du a efecte.

Quant se treu per un motiu fútil al pareixer del mateixos, un obrer d'una fabrica o se li tanca el treball, se declara una *vaga* per solidaritat.

Quant els obrers troben poc crescut el jornal que s'els paga, a voltes sense mirar els rídits del capitalista o mirant-los amb vidre de augment se declara la *vaga*.

Quant els obrers creuen que son massa les hores del seu treball fixant-se amb oficis o professions d'altre mena en que se treballa manco, demanen reducció d'hores i si s'els nega se declaren en *vaga*.

Jo no som partidari de la *vaga* encara que se que a voltes es convenient, necessaria, precisa.

Amb la *vaga*, no poques vegades se consegueix empitjora la trista situació obrera, menjant-se els treballadors els pocs estalvis que hagin pogut fer a força de privacions, tinguent d'empenyar els mobles i objectes de valor els qui viuen el dia, perque moltes vegades els obrers van a la *vaga* per solidaritat, o per, por als companys veint de vant per devant la miseria que han de pasar amb llur familia i lo pitjor, sense esperança de millorar de situació.

A voltes ve d'altra banda la miseria. Els capitalistes, que veuen llurs grans pèrdues, ocasionades per les *vagues*, vegent exposats els seus capitals que colocats d'altré manera si no tant grossos podrien be consegnir uns rídits per poder viure tranquils, liquiden les existències, tanquen les fàbriques, i se retiren; allavoras haguent-hi manco feine lo probable es que'l treball se pagui pitjor.

Un obrer de Paris deia: «Jo sé que quant dos obrers cerquen a un fabricant els jornals baixen, i quant dos fabricants cerquen a un obrer els jornals puguen». Aixi es possible idó, que per haver-se retirat alguns fabricants a causa de les *vagues* i haver-hi excés de treballadors els jornals baixin, com també pot socceir que un obrer d'una industria, per parar-se aquesta a causa d'una *vaga* tenga que cercar altra ocupació, en perjudici seu.

Tot aixó es quant la *vaga* se desenrotlla pacíficament perque moltes vegades o casi sempre durant la mateixa hi ha amenaces, abaccions, se recorre a la violència, s'emplea la força i corre la sang. A les hores te tots els inconvenients dels estats de força, que tant grans perills causa al treballador.

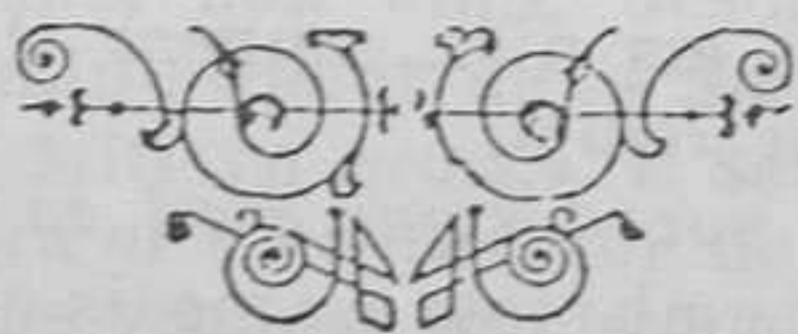
Si la *vaga*, generalment, quant se resol amb pau te tants inconvenients per l'obrer i quant se surt del estat pacífic, augmenten els perills d'aquest, ¿será prudent emplear aquest medi per resoldre'ls conflictes que surgeixin entre amos i treballadors? Solament ho será quant no quedi altre medi als treballadors pera fer valer els seus drets; però abans d'emplear-lo es necessari estudiar be la quesitó, haver agostat tots los medis que la raó i la discusió donen, i aconsejar-se amb persones coneixedores del negoci, (no amb persones bullangueres ni politiqués) que puguin dir sense a passionaments si lo que s'intenta pot donar resultat.

De manera que les *vagues* poden ser licites moltes vegades. Mentres no s'apeli a violència de cap casta; tot treballador, com una associació de treballadors te dret a dir al capitalista: «No'm convé el jornal de vosté» com ell pot dir també als mateixos que no li convé el seu treball. Però el treballador ha de reflexionar que junt amb el *dret de vagar* sol anar el *fel de no menjar* i abans de condenar-se a grans privacions, com les que les *vagues* reporten, es necessari investigar be i reflexionar molt, si lo que demanen es factible i just.

Les *vagues* no's poden condemnar en absolut. Sempre que no s'usi de violència poden ser un *dret* però també poden ser i son en freqüència un *error*. I dic *poden* perque hi ha casos que encara que no s'apel·li a la violència, en cap manera son un *dret*, perque la *vaga* com tots els drets te les seves limitacions, perque no n'hi cap que sia absolut; les limitacions dels quals no deuen sa existencia a les lleis fetes p'els homós, sinó que deriven de la mateixa naturalesa humana. Per aixó es que la societat, devant el *dret de vagar*, que tenim tots ha tengut que legislar per protegir i garantir els drets de cada hu. Si treballam en teatres, balls i altres professions de recreó podem vagar al voler; però si tenim professions necessaries, indispensables a la societat la *vaga* colectiva no es un *dret* del que es pugui fer us immediatament; se te que avisar amb anticipació que se va a fer us d'ell perque la societat pugua proveir-se amb temps del remei al mal que se li va a fer.

Es tant llarg aquest assumpte si s'havia de tractar amb l'extensió necessaria, que por falta d'espai me veig obligat a suspendre'l i tal volta en dia no llunyá podrem resseguir-lo.

A. R.

Mejora que se debe introducir en el cultivo cereal

Desde hace algunos años el labrador pone algo más de esmero en el cultivo cereal. Las labores las practica mejor gracias al empleo del arado de vertedera y empieza también a prestar algún cuidado a la elección de semillas. Si unimos a todo esto el hecho de que el empleo de los fertilizantes concentrados se ha generalizado ya mucho, tenemos la explicación del aumento de la producción media cereal de España.

Sin embargo, apesar de que vamos camino adelante los progresos son lentos. Parece como que la idiosincrasia del labrador es opuesta a todo movimiento de progreso y hay que hacerle verdaderamente violencia para lograr que haga el más pequeño ensayo con objeto de mejorar sus cultivos.

Si como se dice vulgarmente, para muestra basta un botón, he aquí uno que corrobora cuanto decimos; todo el mundo recordará todavía una sonrisa escéptica que hacia el labrador cuando se le hablaba del superfosfato acostumbrado a no ver más que el estiércol. Le parecia imposible que esa especie de polvillo esparcido en el campo pudiera surtir algún efecto.

Ha sido necesario practicar una verdadera cruzada durante varios años para convencerle al agricultor de la utilidad y buenos resultados que se han conseguido con el empleo de los superfosfatos.

Un caso parecido se presenta ahora con los abonos azoados o nitrogenados y potásicos. Se practica al labrador bajo todas formas la imprescindible necesidad de alimentar a la planta con nitrógeno, ácido fosfórico y potasa y sin embargo el agricultor se obstina en no hacerlo.

Esta apatía por su parte es verdaderamente triste y lamentable y es causa de que en general una fórmula que da excelentes resultados con la base de los principios que hemos señalado no la aplique apesar de dar muchos mayores beneficios netos.

De los múltiples ensayos verificados en nuestro país, se saca la conclusión de que en general produce abundantes rendimientos una fórmula para el cultivo cereal preparado como sigue: 200 a 300 kgs. de superfosfato de cal 18/20 o bien igual cantidad de escorias de defosforización en los terrenos que se hallen faltos de cal; 80 a 100 kgs. de sulfato amónico y de 75 a 100 kgs. de cloruro o sulfato potásico.

El superfosfato y el sulfato o cloruro potásico, conviene emplearlos al voleo, intimamente mezclados, un mes antes de la siembra, enterrados con una labor de arado y el sulfato de amoniaco tres o cuatro días antes cubriéndolo con la grada.

R. de Mas Solanes.

PLANA LITERARIA

JANC, EL MUSIC

(Continuació)

El mesquinet cridava, prometent no parlar-ne mai més; però sempre estava pensant amb els sons que sentia an'el bosc. Quina cosa! Ho sabia ell tal volta?... Els pins, els abets, els castanyers, els aucells, tot cantava, tot el bosc.

En el camp li cantava cada erbeta, dins el jardí els pardalets feien lo mateix, les cireres també...

En la nit escoltava totes les veus que sortien del poble i li pareixia que tot el poble cantava... Quant l'enviaven a girar fenàs, el vent li cantava per entre les dents de sa forca. I una vegada que estava aixís amb els cabells esbullats i escoltava el vent, el majoral se llevà la corretja de la cinta i li pigà dues corretjades a sa cara com a recort. Però tot en va. El poble ja l'anomanava: *Janc el músic*.

En la primavera fugia de casseva cap a la vorera del torrent murmurador. En la nit quant ses granes sanglotetjaven i els galls cantaven dins els corrals, el flet no podia dormir, escoltava sempre, i Deu sap quines harmonies hi sentia en totes aquelles veus de la natura.

Sa maré no se'l enmanjava mai a l'Església perquè quant començaven a tocar l'orga i cantava aquell chor de veus dolcíssimes, els ulls d'en Janc s'emplien de tenebres com si entreveïssin un altre món.

El vigilant que de nits guardava el poble i que per por de no adormir-se contava les estrelles i parlava baixet, baixet, amb els cans, veia sovint la blanca camieta d'en Janc qui avançava sigilós cap al hostal. Però en Janc no hi entrava, sinó que s'aturava vora la porta. Acostadet a les branques del portal escoltava. Ballaven els joyes i un atlotell cridava cantant: «*Uà, Uà*». So sentia la ramoreta de les sabates copetjant el trespol, les cadencies i la veu de les joyenotes i el violi cantava molt dolç: «*Mengem, cantem, beguem*» i el contrabaix, amb una veu molt fonda responia: «*Com Deu vulga, com Deu vulga*». Les finestres resplandien de llum, cada biga tremolava, cantava sonava i en Janc escoltava sempre...

Oh! Qu'hagués donat per tenir un violi tant pulit: «*Mengem, cantem i beguem*»... Quina caixeta tant rara! aont la devien haver fetà? Quin fou el fuster? Si al manco pogués tenir-la hi una estona dins ses mans! Però, ca! Tant sols li era permès escoltar, fins que sentia l'aspra veu del vigilant que li deia: «*Àpa a cateva hieós!*»

I ell fugia acorrents amb els peus descalços, i en la foscor li arribava a ses brelles encara el so dolcíssim del violi: «*Mengem, cantem, beguem*» i el to magestuós del contrabaix «*Com Deu vulga, com Deu vulga*».

(Seguirà)

D'AUFABAGUERA

Jo t'estim, aufabaguera,
gentil planta riolera
estufada i finestrera
com un jove cor fedri
plena d'olor volandera
que refresca i refrigera
amb perfums de primavera
amb frescors de sereni.

Jo t'estim perquè ets pageda
i no tens en ta pobresa
mes seda que la que extesa
se va ocupant gentilment;

perquè en rossa juvenesa
sents una amor incompresa
i cap cor a ta escomesa
sab respondre escometent.

Finistretges, dissipada,
sempre al carrer abocada
per on passa una gentada
de dia; i qualcú tot sol,
devall la nit constel·lada
qui tramola carregada
de blau, d'estels, de roada,
de veus de gri i rossinyol,

O t'estufes, ufanosa,
mes rodopa i mes garbosa,
ran d'un-pou d'aigua frescosa
i ombra clara de parral,
aon una ma sedosa
acaricia amorosa
ta cabellera olorosa,
i't dona aigua del poal

qu'acaba de treure llesta;
i te du de festa en festa
com a divisa xalesta
de joventut i d'amo...
Però que tens? Que es aquesta
grogor qui s'exlen fuesta
damunt tu com una vesta
de dol, sobre l'efusió

de nupcial alegria?
Jo te planty ¡Oh planta mia!
Es la mort qui ja t'espia...
Torna, torna al test angost!
Com una flor qui's mustia,
moridora está Maria...
i en son llit t'abrigaria
la Mare de Deu d'Agost.

Bella verge finestrera
martir de l'amor primeral
El cel, on l'estiu impera
s'embeu dels alens suaus
de ta vida volandera,
estufada i riolera
que perfumá l'esponera
d'aquells mos somnis tan blaus,

Tots coronats per espigues
qui se besen com amigues
i s'en riuen de la fauç
De *A Sol Txent* Llorenç Riber Pbre

Es desconort d'en Toni

An En Toni Bambaloni se li va morir sa dona deixant-li una colla de fets que no donaven raó a sos ulls de tant de plorar i gemegar. Just semblava que s'els volien treure de tant de fregar-se'ls amb ses manetes.

Mes En Toni tant content i xalest com si res hagués passat. Ses llàgrimes no li volien sortir de cap manera; quant destriaven ses pipelles tornaven arrera i ningú era prou capaç de fer-les redollar per aquella cara tant rustida com a sola de sabata. Ell no s'en podia avenir de sa seva tranquil·litat veent es laments de sa sogra, ets atlots i ses veinades que cuidaven a omplir sa casa de gemegs.

—Com m'arranj jo—deia es babau d'en Toni—perquè aquesta gent cregui que teng tanta pena com ells? Com hu faig perquè em surtin llàgrimes a canalóns?..

S'en anava a sa cuina i taiava ceba fins que li picaven ets uis... emperò llàgrimetes has dit? ni per un remei.

Per por des que dirá sa gent, quant va haver acabat amb tots es medis que sa petita imaginació li aportava s'en pensá una de bona. Va agafar

una bona butella de *seca* i un parei de punyats de figues seques, i es tanca dins sa cambra aont tenien la seua dona a punt d'endur-se-la an es cementeri.

Comensá a fer crits que partien es cor.

—¡Cap com aquestal—s'exclamava i engolia una figa com un présseg.—¡Assó si que es fort!—¡bon glop d'aigurdent. ¡Quina angoixa! Assó es massa per un homo tot sol! ¡Oh amargor! i es qui hu pagava eren ses figues i es clotell d'en Toni que no parava de ver rues.

Ses veinades que de defora tot hu escoltaven s'en feien creus des desconort d'aquell homu.

—Mirau com se l'estimava a na Catalineta, mesquineta!—deien—¿qué no hu veis quina pena que te? que no els-e sentiuan els seus ais? Assó es un model de marits! s'en trobaran poquissims com ell! aquest haurien de pendre es nostrus per mirai!

I es pòlissa d'En Toni que seguía dient:—Assó no té consoll i es qui no'n tenia eren ses barres de tant de roegar.—¡Quina cosa mes mala de passar! i venga mirar voltes i mes voltes s'esparriment.

A tal puntar va arribar sa cosa que alguns homus volgueren obrir per veure lo que tenia aquell sant cos i si fos precis treure'l de dins es quarto a fi de que no's tornás boig.

—Obri—li deien. Mes ell responia:—Deixaume, que m'ho espassi tot sol, i eren per damés ets esforços que aquelles bones persones feien.

De pronte varen sentir un crit, esglaiós que deia: ¡Deu meu! jo no puc mes! Tot s'es acabat!

No poguent escoltar mes, tiren sa porta abaix... i es excusat dir-vos s'estat en que trobarien an En Toni, s'exemple de bons marits.

Turri-Cano.

Bibliografia

HISTORIA DEL

REI EN JAUME I D'ARAGÓ

Mos ha sigut remés aquest opuscle que estam pat a la Tipografia d'en Felip Guasp de Palma ha donat a llum el distingit poeta mallorquí D. Bartomeu Ferrà, el qual l'encapsalá amb les paraules: *Mon Tribut a l'il·lustració popular Mallorquina*.

Con diu ell mateix es aquest opuscle *Una glosada del Naixement i creixença del Rei en Jaume i sa Conquesta de la Ciutat de Mallorca*. Es verament una glosada i tant popular que fins ha adoptat el vers emprat generalment a Balears per les *Codolades populars* que's el de cinc sílabes i el de vuit alternats i consonants.

La glosada tota es de ver digna d'esser llegida per tots els fills d'aquestes Illes que va conquerir l'alt En Jaume, pero mes que tot el capitol *La Ciutat desagraida* aont conta amb tota l'ironia de que es capaç el sabi poeta i arqueòleg, pero ni tanta com en mereixen *sos autors*, el vandàlic fet de enrunar en un sol vespre la Porta per ont va entrar a Palma el Conquistador.

Les notes en que va il·lustrat aquest opuscle son d'un gran valor.

Al final va el projecte de *Menhir* per alsar en el lloc que ocupava la *Porta del Esvaïdor* damunt dita. Es molt notable.

El producte del opuscle se destina a llimosna a les Germanetes dels Pobres. Son preu es una peseta, però els subscriptors dels setmanaris catòlics mallorquins el tendrán per 0'65 ptas. A. F.

En aquesta secció donarem comp-
te detalladament de totes les
obres que mos siguin remeses.

NOTICIES I COMENTARIS

DE LA ROQUETA

De Mahó

☞ Dia 26 del passat desde s'illa del Aire sa fia des terror destria un homo que's negava. Prest se va anar a prestar-li auxili amb un bot i quant va esser tret de dins s'aigu el van du a Mahó a casa des Comandant de Marina aont va ser auxiliat i curat de primera intenció, fins que fou traslladat a l'Hospital Civil.

Es núufreg es un jova de vintidos anys, natural de París de nom Mary René Jules i es d'ofici mecanograf. Per ses idees antimilitaristes (puis va volar fugi cap a Alemanya per no fer el servici) ha sigut condemnat a prestar servici a un des batallons disciplinaris d'Àfrica, mes ell essent tant refractari al militarisme, en sa travessia de Marsella a Alger se estimá mes tirar-se a la mar. Diu que s'hélice el va voltetar bona estona emperó va poguer escapar d'una mort ben certa.

☞ Ses festes que per Sant Jaume se celebren an es Castell foren molt poc animades. A les corregudes de cavalls hi hagué una desgracia essent se víctima un soldat mallorquí que va morir al cap de cinc hores d'haver sigut trepitjat per ses potes des cavall.

☞ Els Italians tornaren a visitar-nos. Els darrés barcos que han vingut i que casi tot d'una s'entornaren, foren els anomanats «Flavio Glota» i «Americo Vespucci».

Corresponsal.

De Ferreries (1)

Aprofit aquesta correspondencia per fer als Sr. Segador i Menestral que publicaren en «La Voz de Menorca» de 23 de Juliol l'escrit *Tonterias clericales* les sigüents observacions:

Per dedicar-se a propagandes anticlericals lo primer han de ser exemple de moralitat, lo segon donar bona educació a sa familia, i tercer fer propaganda a coseva i després podrán sortir al public. Per falta d'instrucció i germanat han estat i son sempre els treballadors principalment els segadors dignes de compasió com a martirs i esclaus perque després de dotze hores de penós treball se lis roba encara les hores de descans i mes els qui després van encara a captar a un Lloc una combinació de paraules per publicar.

Convé aprofitar el temps en coses de mes importancia, Sres. divulgadors del poble.

Anticarella.

DE CANOSTRA

☞ Dia vint i quatre i dia vint i set del mes passat va venir una companyia de litereros a donar funció an *El Casino*. Ho van fer molt bo rebent grans aplaudiments de la concurrencia. Encara que la Companyia heu feu tant bo, no va faltar s'adormideta que hi va fer N'Ex-Cuatro uis. ¿Que també devía ser de desanat? ¡Com s'altre vegada van dir-hol!

☞ Dia 24 es va casar en Valentí Roca coqué i comerciant de Mercadal; i dia 30 a Fornells n'Agna Gelabert amb Antoni Lull, els quals van venir a Mitjorn a supar. Les desitjam als dos matrimonis una eterna lluna de mel.

☞ La festa de Sant Cristófol que el poble celebra cada any se ya celebrar els dies 3 i 4 d'aquest mes cumplintse punt per punt el programa que vam publicar en el nombre passat. En

(1) Nota del Dor. Davant la súplica del autor d'aquest escrit l'hom publicat traduint-lo del castellá, si bo volom for-li observar a ell mateix que creim que diu casi lo contrari de lo que sentia per quant del escrit se despren que son hoites les propagandes anticlericals, cosa que no creim ell sostinga.

comparació d'altres anys hi va venir molt poca gent de fora i segons diuen, se digué a que circulá sa noticia de que a Mitjorn hi havía pigola, noticia que era absolutament falsa, però que va bastar per causar l'alarma consiguient i desanimar a moltes persones que tenen intencions de venir. Heu sentim molt per lo que un dia aixís pert el poble.

☞ Estan passant la temporada d'estiu als seus llocs respectius d'aquest terma la Sra. Viuda de Lacal, i el seu nabot D. Bartomeu Sturla propietari de Biniatrum que viu a San Sebastiá, i el cosidel mateix D. Bartomeu Sturla propietari de alegam moltissim de tenir entre noltrus a tant Binigans vei. Mos simpatics hostos.

☞ Dia 25 del pasat mes el Sr. Bernat Alsina va treure son hermós fonógraf al portal de caseua, formant la delicia de tots els qui an aquelles hores se passetjaven p'el carré major, que eren molts. Va cantar bellissimes pesses que foren del agrad de tothom.

☞ A sa Sinia de Mestre Llorens Riudavets si han posat poals perque el public pugui anar a dursen agua tanta com n'hagen menester, i s'Ajuntament va acordar que si pogués anar tot l'any així com antes sols era per l'estiu. Es cosa molt digna d'aplaudir perque al Mitjorn a pesar d'haver hi l'agua fresca i bona com que's recull de les taulades i aquestes a voltes son brutes pot esser perjudicial. Ara obrint al public aquesta sinia tant abundosa i d'agua tant bona s'haurá feta una gran millora.

☞ D'Alger nos escluen diguent que al mes passat va desapareixer del Convent de les Germanotes dels pobres aont vivia, na Juana de Bini-gaus.

Aquesta dona Mitjornera, tobia 85 anys, i sembla que per moments perdía es seny així es que sortida del Convent i anan-sen per la par de montanya caigue dins un clot aont se la va trobar després de cinc dies morta i en estad de descomposició. En pau descans.

☞ Hem rebut la visita del simpátic confrare d'Inca *Ca-nòstra* i el nou confrare de Menorca *El Isleño* que surt a Mahó, amb els quals está-elim amb gust el camvi.

☞ El dia 15, diada de la Mare de Déu d'Agost al carré del Pont els vesins van organisar una gran festa; se cremaren focs artificials, s'enramá bella i profusament el carré i durant la vollaada la Banda de Minerva hi va tocá escullides pesses. Enhorabona als organisadors.

Suplicam als llegidors dispensin la tardança en que surt aquest nombre degut a causes inesperades. D'aquí en avant, tenim seguritat de seguir normalment cada quinze dies.

De Societat

☞ A la pasada quinzena les esposas dels nostros amics en Francesc Villalonga i l'amo Antoni Sales de Binicudrell, donaren a llum un flet respectivament. Y les de'n Jusep Benejam i de Miquel Camps Ibos una fleta. Donam-los a tots l'enhorabona, desitjant-lis que'n puguin tenir alegria.

☞ Després d'una mesada d'estar amb ses families a Artá (Mallorca) han regresat el nostro Mestre d'escola Sr. Andreu Ferrer i la seua esposa amb el flet i una nahoda. Mos alegam de sa tornada.

☞ Dia 15 d'aquest mes se va embarcar per Alger el nostro simpátic amic en Jusep Sintes de la Torre. Aquest bon amic desempenyava els carres de Administrador de la Societá de Socors de «L'Unió de Mitjorn-gran» i Secretari de «La Protectora». Era el Vice-director de la Banda de Música i moltes vegades ajudava a les tasques de

redacció de LLUM NOVA. En tot quant significava progrés i dava bon nom a Mitjorn ell hi contribuia; no cal dir idó lo molt que sentim sa separació que voldriem fos curta i trobás allá lo que aquí li falta, millors medis de viure que a Mitjorn escassetgen per persones del seu art i de les seues aspiracions.

ALTRE REMITIT

Sr. Director de LLUM-NOVA.

Li agrahiré se servesqui incloure aquestes quatre retxes quedant-ne molt content son affm. S. S. Q. B. S. M.

Antoni Palmer.

Mercadal 2 Agosto 1913.

Vui posar en clar quant va pasar amb la vinguda d'en Vicens Rotger a Mitjorn sobre la qüestió del moll.

Aquest homo va venir d'Alger per passar uns quants dies amb sa familia i com va anar al Mitjorn i va veure el moll eléctric que hi ha instalat allá, se va oferir a ajudar al ensai que s'anava a fer i el propietari va acceptar son oferiment.

Vistes les moles ja va dir que estaven mal picades quant aquestes son picades i arreglades p'el moliner de mes fama de Mahó. El moll ya partir i en Rotger va dir que les moles rodaven al revés, essent així que rodaven com deuen rodar i amb los ordres que ell doná, eroguent fer-lo moldre be, no va esser així.

Y ja que diu que ara va de primera, sábiga que va tant malament com antes i de res ha servit la seua vanguda.

En lloc d'anviar ell als altres molinés a agofar es caveg p'is aixada, i di que no se posin en lo que no entenen mes valdría qu'ell anás a escola i apendria tal vegada lo que es endreta i esquerra i no cauria amb errades tant grosses.

Veies que dirieu llegidors, si mentres llegiu un poc intel·ligent yos digués que llegiu al revés, si voltros sabou cert que es al endret.

Ja basta per vui i sábiga en Rotger que li sabrem piljar mes es cercul si mos contesta.

Antoni Palmer.

ANUNCIS

Gabinete para el tratamiento de las enfermedades de los ojos

del médico especialista

D. LORENZO PONS MARQUÉS

Director del Dispensario Oftalmológico Municipal.

Consultas: de 12 a 2, y de 8 a 9 noche.

Calle de San Fernando n.º 3 (esquina a la calle de Anuncivay) MAHON

Se desitja vendre un matxu i dos carretons tot bo i pulit.

Informarán en aquesta administració.

En la COOPERATIVA s'ha rebut un hermós surtit de Postals.

Imprenta y libreria Viuda de S. Fábregues.—Ciudadella.

RONDALLES DE MENORCA

les va trubar i hau de creure que amb sa fam que duia no mes les va deixar sa pell, ets ossos i ses plomes. No'n va fert cert de ruissus. Un altre no hi tenia cap feina a cercá darrera ell.

Així que va haver acabat, s'alsa i ja es partit endevant. Camina, caminarás va arribar a una ciutat molt gran; comensa a trescar i va aná a passar per devant es balcó de ca'l Rei mentres sa seua fía hi guaitava.

Y vos assegur que hu era pulida, aquella jóva; era rossa com un fil d'or, qui feia enamorar a tots quants la veien. No vos dic si he hi va quedá empendrat ell com la va veure; i ¿que fa? ¡Valguem Deu falcó! va dir, torna un falconet pulit a mes no poré i amb un vol se planta damunt es brandolat des balcó de ca'l Rei.

Just que sa fía de'l Rei el veu, s'en va currents a sou pare i li diu:

—¡Ai, papá, quin falconet mes pulit s'ha posat a n'es balcó! Jo l'vui.

El Rei se'n hi va peu a puntes, a poc poc i quant anava per agafar-lo, es falconet pega volada i va descompareixer.

Sa fía del Rei se va posar tota trista i se torná posar guaitant an es balcó. Al punt es falconet torná compareixe i se posa an es mateix lloc.

—Ai, papá,—diu altre volta sa fía del Rei, —quin falconet mes pulit s'ha tornat posar a n'es balcó! Jo l'vui.

—Que provin ses criades d'agafar-lo, vam,—va dir el Rei.

Ses criades a poc, a poc i de puntetes van també per agafar-lo pero quant li anaven a posar sa má adamunt pega volada i va fugir.

Si trista va quedar sa primera vegada, molt mes hi va quedá sa segona. Però al punt torna compareixe es falconet i ella diu:

—Aquesta vegada he hu vui provár jo d'agafar-lo, vam si també m'escapará.

S'en va a poc, a poc, i zas li posa ses mans damunt i l' agafa.

¡Quina alegría, va tenir sa fía del Rei! Tot lo día van fe grans festes per haver agafat es falconet. Li vam fer una gabia ben pulida i per força va voler ella tenir-lo tancat dins es seu estudi.

Es vespre mentres ella dormia, es falconet va pensar:

—Jo hi vui aná a dir-li lo que se fer ja. Y dit i fet, pren sa forma d'homo i se presenta just adevant es llit aont dormia sa jóva.

—¡Papá! ¡Papá!—comensá a cridar ella tota retgirada—¡Papá! hi ha gent dins es meu estudi.

Son Pare quant sent aquells crits tan esglaiosos se va pensar que n'hi passava qualcuna i acurrents s'en hi va. Mira per tot, per devall es llit, per devall sofans i cadires i per aumont va veure ningú. Y era que es falconet tant prest com havia sentit es crits, s'havia tornat aficar dins sa gabia.

Peró hau de pensar i creure, que just el Rei va haver surtit de dins s'estudi es falconet torná pendre s'idea de anar a veure sa jóva, torna homo i se planta altra volta devant es seu llit.

—¡Papá! ¡Papá! vengui que hi ha gent aqui dintre cridá altre vegada sa fía del Rei.

Son pare quant torna a sentir-la ja's partit deveres cap a dins es seu estudi i venga a furonar per tot, pero per aumón va trobá ningú.

—Mira—li va di a la fi tot enfadat—si me tornes cridar i no hi ha ningú te passaré per ses armes, no'n trauré mes.

Tot d'una que el Rei va haver sortit es falconet ja diu de nou: ¡Valguem Deu homo! i se va encaminá cap an es llit!

—¡Papá!—anava a cridá ella pero se va recordar de lu que son pare li llavia dit i de s'amenassa que li havia feta, per assó va callar de cop i va sentir tota esglaiada aquell homenet que li deia:

—No tenguis pó. Jo som es falconet qui ha tornat homo, perquè has de sebre que jo teng es do de poré tornar lleó, ca, falcó i formiga quant vulgui. Si no's ara veurás.

Y ja's partit a dir ¡Valguem Deu ca, lleó, falcó, i formiga! i tant prest com hu deia, tornava s'animal que anomanava, i la fía del Rei tota aturdida de veure aquelles provatures va quedá enamorada des falconet fins a sa rel des cabeis.

Al endemá dematí, just era un jorn, ja no durmia no'n tenia gens de son; s'aixecá i no'n va tair mes. S'en va cap a veure son pare i així que'l veu li va dir:

—Papá, jo me vui casá amb es falconet.

—Mai te casaries amb un animal de ploma,—va dir son pare tot extranyat.

—Si, mun pare, n'hi vui casar, perquè hau de sebre que ell te es do de poré tornar homo, ca, lleó, falcó i formiga quant li passa p'es cap.

—Assó no pot ser—va di el Rei.

—Idò, es,—contestá sa fía.

—Vam feis-m'el venir, que jo hu vui veure.

Duen es falconet, el treuen de dins sa gabia i li feren fe tótes ses provatures, i ell Valguem Deu assó i Valguem Deu allò, tris tras, tris tras com qui debaná tot hu va prová devant el Rei que va quedar de pedra quant va veure s'habilitat d'aquell animalet i va donar permis a sa fía per casar-se amb ell.

Se varen fer unes noces de marca major, conta que ses festes van tenir vuitada, i tota sa ciutat va ana de gros i músiques i sa rau per llarg.

D'es cap d'una temporada van tenir un fiet i llavores si que hi van estar contents tots es de ca'l Rei.

Peró hau de pensar i creure que en aquella ciutat hi havia es costum de vetlar es fiets que neixien durant vuit dies seguits sense porer-se a dormir gens ni de nits ni de

día es qui'l vetlava, i si, s'adormien gens hi anava una bruixa i sen enduia es fiet i sa mare.

An aquet costum també el van haver de seguir a ca'l Rei, no s'en va podé escapar.

Sa mare volia vetlar, pero ell es falconet, li va dir:

—Mira no vui que vel·lis tu, deixem fer a jo i no passis ansia que res de nou hi haurá.

Comensa a vel·lar es primé vespre, i ja hu creg que hi anava en s'idea i no se va adormir gens. Tota sa nit estava mes esglaiat que una oliba.

Ve es segon vespre i lo mateix, va passar tota sa nit badant uns uis, com a salés.

Peró quant va essé an ester cé ja no ponía més de son que tenia; es uis se tancaven i ell venga a tornar los obrir per por de sa bruixa, però a la fi no va podé agvánta mes, sa son li va gunyar i se va quedá adormit; i just que se posá a fe sa becaina hei va sa bruixa i sense que ell sen entemés s'en vá du se mare i es fiet.

Ja podeu pensar si s'hi va posar trist al endemá dematí quant va veure es pas; i lu enfadat que se posá el Rei quant va sebre que li havien pres tot fía i net. Estava fet una furia treia foc p'os caixals; amb una cara qui pareixia que s'havia de menjar la gent.

Va agafar es gendre i li digué:

—Mira cerqués per allá ont vulgues, però si no me presentes d'aquí a tres dies sa meva fía i es meu net, te mataré, sense remei.

Quant ell sent aquestes comendacions, Valguem Deu falcó, diu, i ja's partit vola qui vola, per un vent i per s'altre cercant per tot aont trubaria es cau d'aquella bruixa malaia.

Y vos asseguri de cert que en deixava pocs de recons sense furonar i sense xuriar a veure si per aumont les trubava. Però hau de creure que passava una hora i un altra i res podia trubá. Per fi ja devés mitjan cap vespre, va passar per dins un barranc aont hi havia una cova i va sentir renou alla dintre; escolta i tot eren crits de fiets que feien: ué... ué... ué...

—Aqui será ella, digué i tot d'una s'hi acosta i ¡Valguem Deu formiga! torna una formiga, i a poc a poc sense esser reparada, de ningú entra dins sa cova i allá hi va veure sa dona i es fiet qui ploraven junt amb moltes altres dones i fiets que sa bruixa tenia tancades.

Ella ¿que fa? caminant, caminant, s'acosta a sa seva dona, se posa just adavora ella i baixet, baixet que just ella pugnés sentir-ho li diu:—Mira jo som es teu homo qui te veng a cercar. Demana a sa bruixa a veure quant s'ha de morir. Sa fía d'el Rei quant el sent, ja sa va posá ben alegra, perquè va veure segur de que es seu homo la trauria d'allá dintre.

(Acabará)